

УДК 321:328.132.7]:338.2](83)"1946/1973"
DOI <https://doi.org/10.30970/PPS.2026.65.49>

АТИПОВА ПРЕЗИДЕНТСЬКА СИСТЕМА ПРАВЛІННЯ В РЕСПУБЛІЦІ ЧИЛІ (1946–1964, 1970–1973 РР.): ІНСТИТУЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ, ПОЛІТИЧНІ Й ЕКОНОМІЧНІ ЕФЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ

Ігор Осадчук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
філософський факультет, кафедра політології
вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000, Україна
<https://orcid.org/0000-0002-2666-1478>*

Одним із дослідницьких напрямів у сфері порівняльного аналізу республіканських систем правління є вивчення як типового, так і атипового президенталізму. Теоретико-методологічною основою дослідження обрано неінституціоналізм і його варіативні типи й парадигми. Їх поєднання дало змогу виробити цілісне уявлення про типовість чи атиповість формату президенталізму на підставі такого індикатора, як спосіб обрання президента. Головний метод, котрий став іманентною складовою частиною дослідження, – це метод порівняльного аналізу. В цьому зрізі метою статті є визначення інституційних особливостей, а також політичних та економічних ефектів функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі в 1946–1964, 1970–1973 рр. Для реалізації поставленої мети треба вирішити такі завдання: 1) визначити типову президентську систему правління; 2) розкрити особливості виборів президента в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр.; 3) з'ясувати політичні й економічні ефекти функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр.

У Республіці Чилі Національний Конгрес обирав президента з двох кандидатів, які за результатами всенародних виборів 1946, 1952, 1958 і 1970 рр. отримали найбільшу кількість голосів. У кожному із цих випадків парламент обирав кандидата з найбільшою кількістю голосів за результатами всенародного волевиявлення, що стало традицією. Таким чином, у Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр. функціонував атиповий президенталізм. Згідно з методикою проєкту *Polity*, визначено типи політичних режимів, які функціонували в такі періоди: 1946–1963 рр. – відкрита анократія; 1964 р. – демократія; 1970–1972 рр. – демократія; 1973 р. – автократія. Економічна політика уряду Г. Гонсалеса Відели призвела до таких результатів: інфляцію було взято під контроль, а державні доходи зросли. Упродовж 1955–1958 рр. за президентства К. Ібаньеса дель Кампо було реалізовано «Місію Кляйна-Сакса» під керівництвом групи американських експертів, які впровадили на практиці економічні заходи, спрямовані на вирішення проблеми високої інфляції в країні. Ці заходи передбачали заморожування заробітної плати та скасування контролю за цінами в деяких секторах економіки. Це спричинило сильний опір з боку робітничого руху, організованого в Єдиний профспілковий союз. Під час президентства Х. Алессандрі рівень інфляції знизився з 33 % у 1959 р. до 5,4 % у 1960 р. Уряду вдалося стабілізувати бюджет і запровадити ліберальну економічну політику, підтримуючи фіксований обмінний курс та відкривши ринок для імпорту. За президентства С. Альєнде рівень інфляції різко зріс: з 22,1 % у 1971 р. до 260,5 % у 1972 р. та досягнув 605,1 % у 1973 р. Це призвело до страйків, які очолили власники великого й середнього бізнесу.

Ключові слова: система державного правління, президенталізм, атиповий президенталізм, президент, Національний Конгрес, Республіка Чилі.

Постановка проблеми. Особливості функціонування систем правління в рамках республіканської форми правління в деяких країнах зумовлює необхідність виділяти як типові, так і атипові президентські системи правління. У цьому контексті важливим

є аналіз не тільки чинників формування й особливостей організації атипових президентських систем правління, а й ефектів (наслідків) функціонування цих систем правління. Отже, актуальним є дослідження інституційних особливостей, політичних й економічних ефектів функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Типові й атипові президентські системи державного правління або окремі аспекти політичного процесу та міжінституційних відносин, які прямо чи опосередковано вказують на типовість чи атиповість президентських систем правління в рамках республіканської форми державного правління, проаналізовано у працях таких авторів, як А. Валенсуела [1; 2], Х. Лінц [3], Р. Майорга [4], С. Мейнверінг [5; 6], І. Осадчук [7–9], М. Сентельяс [10], Х. А. Чейбуб [11], М. Шугарт [6] тощо.

Мета та завдання. Метою статті є визначення інституційних особливостей, політичних та економічних ефектів функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр. Для реалізації поставленої мети треба вирішити такі завдання: 1) визначити типову президентську систему правління; 2) розкрити особливості виборів президента в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр.; 3) з'ясувати політичні й економічні ефекти функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретико-методологічною основою дослідження обрано неінституціоналізм і його варіативні типи й парадигми. Їх поєднання дало змогу виробити цілісне уявлення про типовість чи атиповість формату президенталізму на підставі такого індикатора, як спосіб обрання президента. Головний метод, котрий став іманентною складовою частиною дослідження, – це метод порівняльного аналізу.

У сучасній політичній науці однією з найбільш апробованих методик визначення конституційних і політичних моделей державного правління в межах республіканської форми є підхід Р. Елгі [12]. Модифікувавши типологію систем державного правління Р. Елгі, український дослідник В. Литвин визначає *президенталізм* (президентську систему правління) як конституційну (та/або політичну) систему республіканської форми державного правління (спрощено систему державного правління), якій властива посада всенародно (прямо / опосередковано) обраного на фіксований термін президента й інституту кабінету / адміністрації президента (навіть, можливо, прем'єр-міністра), члени яких колективно відповідальні суто перед президентом (разом із цим члени кабінету чи адміністрації президента можуть бути й індивідуально відповідальними перед парламентом / провідною палатою парламенту (легіслатурою), однак це не має дефінітивного впливу та значення на структурування системи державного правління) [13, с. 7]. У рамках цього дослідження ми використовуємо таке визначення *типового президенталізму* – це система правління, яка передбачає всенародний спосіб обрання президента (причому на всіх етапах обрання) (індикатор 1) та повністю (беззаперечно) колективну відповідальність уряду / адміністрації перед президентом (індикатор 2). Зі свого боку, взявши до уваги це визначення типового президенталізму, про атиповий президенталізм говоримо тоді, коли: а) не спрацьовує індикатор 1; б) не спрацьовує індикатор 2; в) не спрацьовують індикатори 1 і 2 [14, с. 322–323].

У Республіці Чилі Національний Конгрес обирав президента з двох кандидатів (відповідно до ст. 64, 65 Конституції 1925 р. [15]), які за результатами всенародних виборів 1946, 1952, 1958 і 1970 рр. отримали найбільшу кількість голосів. Для перемоги за результатами всенародних прямих виборів кандидату необхідно було отримати абсолютну більшість голосів (ст. 63, 64 Конституції 1925 р.) [15]. У кожному із цих випадків парламент обирав кандидата з найбільшою кількістю голосів за результатами всенародного

волевиявлення, що стало традицією. Таким чином, у Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр. функціонував атиповий президенталізм.

Проаналізуємо політичні й економічні ефекти функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі впродовж 1946–1964, 1970–1973 рр. У Республіці Чилі на президентських виборах 1946 р. Г. Гонсалес Відела набрав 40,2 % голосів, випередивши інших кандидатів, і 24 жовтня завдяки підтримці коаліції «Демократичний союз Чилі» (ADCh), Національної фаланги (FN), Автентичної соціалістичної партії (PSA), Ліберальної партії (PLib), Народного визвольного союзу (APL), Аграрної партії (PA) та окремих депутатів з інших партій був обраний президентом у Національному Конгресі (138 голосів за) (табл. 1).

Таблиця 1

Президенти Республіки Чилі, які обиралися всенародно й остаточно в Національному Конгресі (1946–1958, 1970 рр.) [16, с. 254, 262, 280, 283]

Рік	Президент	Партійна належність ¹	Частка всенародних голосів у %	Місце за результатом всенародного голосування	Коаліція	Кількість голосів членів Конгресу	Частка голосів членів Конгресу у %	Склад Конгресу
1946	Г. Гонсалес Відела	PR/ADCh	40,20	1	ADCh+PRDe+FN+PAL+PSA+PL	138	71,88	192
1952	К. Ібаньес дель Кампо	н/п	46,80	1	PSP+PAL+MNI+PRDo+PNC+PPF+PDP	132	68,75	192
1958	Х. Алессандрі	н/п	31,60	1	PCU+PL+CP+APFP	147	76,56	192
1970	С. Альєнде	PS/UP	36,61	1	UP+PDC	153	76,50	200

Перший урядовий кабінет Г. Гонсалеса Відели складався з представників усіх політичних партій, які підтримали його кандидатуру на посаду президента, включно з трьома міністрами від Комуністичної партії Чилі: К. Контрераса Лабарку, В. Беніто Контрераса Тапіу й М. Конча Кесаду. Відносини президента з Комуністичною партією суттєво погіршилися після серії конфліктів із членами цієї партії. У 1947 р. президент вирішив усунути комуністів з державних посад. У 1948 р. Г. Гонсалес Відела звернувся до Національного Конгресу з проханням надати йому надзвичайні повноваження для посилення контролю над нестабільною політичною ситуацією в Республіці Чилі. З вересня 1948 р. було опубліковано Закон «Про постійний захист демократії» (відомий як «проклятий закон»). Цей закон дозволив президенту заборонити Комуністичну партію [17]. Г. Гонсалес Відела розірвав дипломатичні відносини з СРСР. Після цього президент сформував урядовий кабінет національної концентрації, який діяв з липня 1948 р. по лютий 1950 р. [17].

¹ Умовні позначення: ADCh – Демократичний союз Чилі (коаліція, до складу якої входили такі партії: Радикальна партія (PR), Соціалістична партія Чилі (PS), Комуністична партія Чилі (PCCh), Демократична партія (PD) і Соціалістична робітничка партія (PST) (до червня 1944 р., коли її члени вступили в Комуністичну партію Чилі); UP – Народна єдність (коаліція, до складу якої входили такі партії: Соціалістична партія Чилі (PS), Комуністична партія Чилі (PCCh), Радикальна партія (PR), Радикальна ліва партія (PIR), Соціал-демократична партія (PSD), Рух єдиної народної дії (MAPU), Робітничо-селянський народний унітарний рух дій (MAPU/OC), Християнська ліва партія Чилі (PIC) та Незалежна народна дія (API).

Протягом вересня – жовтня 1948 р. було розроблено план повалення режиму президента Г. Гонсалеса Відели шляхом державного перевороту (т. зв. змова свинячих лапок). Цей план розробили військовослужбовці чилійської армії та військово-повітряних сил (ВПС), які разом з іншими політиками прагнули повернення до влади колишнього президента К. Ібаньеса дель Кампо. 31 жовтня 1948 р. лідерів плану державного перевороту К. Ібаньеса дель Кампо та командувача ВПС Р. Вергару було заарештовано [17].

У 1949 р. було прийнято закон, який надавав жінкам право голосу на президентських і парламентських виборах. А. Ольгін Бюхе стала першою жінкою, призначеною на посаду міністра юстиції Республіки Чилі [17].

У 1950 р. уряд опирався на меншість в обох палатах Національного Конгресу, що перешкоджало реалізації урядових ініціатив. Президент вирішив включити до урядового кабінету («кабінет соціальної чутливості») представників Національної фаланги та Соціал-християнської партії, щоб розширити базу підтримки уряду в парламенті й таким чином забезпечити прийняття планів стабілізації економіки, які намагався впровадити міністр фінансів Х. Алессандрі. Економічна політика уряду принесла такі результати: інфляцію було взято під контроль, а державні доходи зросли [17].

Г. Гонсалес Відела надавав великого значення розвитку національної промисловості. Президент продовжив реалізацію програми «Корпорація розвитку виробництва» (CORFO). У 1950 р. було створено Національну нафтову компанію (ENAP). Уряд Г. Гонсалеса Відели сприяв будівництву нафтопроводу від Манантіалеса до Магелланової протоки, будівництву нафтопереробного заводу в Конконі, завершив будівництво сталеливарного заводу Тихоокеанської сталеливарної компанії (ісп. Compañía de Aceros del Pacífico, CAP) в Консепсьйоні, ініціював будівництво металургійного заводу в Пайпоте (відкритий у 1952 р.), заснував компанію «Національна цукрова промисловість» (ісп. Industria Azucarera Nacional, IANSA) [17]. Крім того, за президентства Г. Гонсалеса Відели завершено будівництво гідроелектростанцій (ГЕС Абаніко, ГЕС Саусаль), а також розпочато будівництво ГЕС Сіпресес. Крім того, було реалізовано план «Серена», спрямований на захист історичної спадщини, відновлення громадського простору, розвиток сільського господарства та відродження гірничодобувної промисловості в місті Ла-Серена, де народився президент. У сфері національної дорожньої мережі було збудовано Панамериканське шосе, яке з'єднало північ Республіки Чилі зі столицею [17]. Щодо трудового законодавства, то було прийнято Закон про безперервну щотижневу оплату праці та гарантії зайнятості для працівників приватного сектору. У сфері освіти в 1947 р. засновано Державний технічний університет.

На президентських виборах 1952 р. К. Ібаньес дель Кампо позиціонувався як непартійний кандидат, проте його підтримувала широка коаліція політичних сил, до якої увійшли такі політичні сили: Народна соціалістична партія (PSP), Аграрна лейбористська партія (PAL), Національний рух Ібаніста (ісп. Movimiento Nacional Ibañista, MNI), Радикальна доктринальна партія (PRDo), Національно-християнська партія (PNC), Жіноча прогресивна партія (PPF), Народно-демократична партія (PDP). Це були перші президентські вибори, на яких жінки реалізували виборче право. За результатами всенародного голосування К. Ібаньес дель Кампо посів перше місце, набравши 46,8 %, і був обраний президентом на спільній сесії палат Національного Конгресу (табл. 1).

Протягом другого терміну президентства К. Ібаньеса дель Кампо було введено покарання за хабарництво й ухвалено Закон «Про адміністративну добросовісність» і Закон «Про вільні порти». Крім того, було скасовано Закон «Про постійний захист демократії», завдяки чому Комуністична партія змогла знову легалізуватися. Уряд К. Ібаньеса дель Кампо

стимулював виробництво та розвиток інфраструктури в Національній нафтовій компанії (ENAP), Тихоокеанській сталеливарній компанії (CAP) та компанії «Національна цукрова промисловість» (IANSА). У державному секторі було засновано Державний банк Чилі й Міністерство гірничої промисловості. Крім того, було створено Корпорацію з питань житлового будівництва (CORVI) [18].

Упродовж 1955–1958 рр. було реалізовано «Місію Кляйна-Сакса» під керівництвом групи американських експертів, які впровадили на практиці економічні заходи, спрямовані на вирішення проблеми високої інфляції в країні. Ці заходи передбачали заморожування заробітної плати та скасування контролю за цінами в деяких секторах економіки. Це спричинило сильний опір з боку робітничого руху, організованого в рамках Єдиного профспілкового союзу (ісп. Central Unica de Trabajadores, CUT), заснованого в 1953 р. [18]. У відповідь на підвищення вартості проїзду в громадському транспорті профспілковій та громадській організації 2–3 квітня 1957 р. провели акції протесту, що призвели до зіткнень з поліцією і армією. Уряд оголосив надзвичайний стан [18].

На президентських виборах 1958 р. Х. Алессандрі балотувався як незалежний кандидат, хоча мав підтримку Ліберальної (PLib), Об'єднаної консервативної партії (PCU) та Союзу народних партій та сил (APFP – коаліція, створена в 1958 р. у складі таких партій: Радикальної доктринальної партії (PRDo), Соціально-християнської партії (PSC), Аграрної лейбористської партії відновлення (PALR), Національного народного руху (MONAP), Республіканського руху (MR). За результатами всенародного голосування Х. Алессандрі отримав 31,6 % голосів (найнижчий показник підтримки за результатами всенародного голосування впродовж 1932–1973 рр.). На виборах у Конгресі Х. Алессандрі переміг, здобувши 147 голосів (зі 192) (табл. 1).

Під час президентства Х. Алессандрі розпочав кампанію з раціоналізації державної адміністрації та стримування інфляції, завдяки чому її рівень знизився з 33 % у 1959 р. до 5,4 % у 1960 р. Уряду вдалося стабілізувати бюджет і запровадити ліберальну економічну політику, підтримуючи фіксований обмінний курс та відкривши ринок для імпорту. Однак уряд залишив замороженою заробітну плату, що викликало величезне невдоволення серед робітників і службовців, які влаштували протести. Одним із найбільших досягнень уряду була реалізація плану громадських робіт, зокрема будівництво житла, що стимулювало економічний розвиток [19].

Х. Алессандрі намагався зберегти незалежність від політичних партій, але був змушений змінити цю стратегію після парламентських виборів 1961 р., на яких опозиція отримала значне представництво в Національному Конгресі. За цих обставин він включив до свого кабінету трьох міністрів від Радикальної партії. Крім того, з 1961 р. чилійська економіка демонструвала ознаки стагнації, що виразилося у зростанні інфляції (45,3 % у 1963 р.) [19].

22 вересня 1970 р. Сенат (верхня палата Національного Конгресу) схвалив 41 голо- сом проєкт конституційних реформ, розроблений спільним комітетом коаліції «Народна єдність» (UP – коаліція лівих і лівоцентристських політичних партій) і Християнсько-демократичною партією (PDC). Це сприяло тому, що християнські демократи підтримали кандидатуру С. Альєнде (за результатами всенародного голосування здобув 36,6 %) на пленарному засіданні Національного Конгресу (153 голосів за, 35 – проти), де він був обраний президентом (табл. 1). Християнсько-демократична партія (PDC) погодилася підтримати кандидатуру С. Альєнде за умови, що новообраний президент і партії, що підтримували його кандидатуру, погодяться підписати Статут демократичних гарантій, який мав бути включений до Конституції шляхом внесення поправки. Президент С. Альєнде намагався встановити в країні соціалізм демократичними засобами (чилійський шлях

до соціалізму) [20]. У липні 1971 р. Конгрес схвалив Закон «Про націоналізацію великомасштабного видобутку міді». В економічному плані уряд С. Альєнде запровадив політику значного перерозподілу доходів та економічного відродження. Закон «Про аграрну реформу», прийнятий за часів президентства Е. Фрея Монтальви (1964–1970 рр.), дозволив уряду швидко провести експропріацію великих маєтків. У 1972 р. економічна криза проявилася у стрімкому зростанні інфляції та стагнації виробництва, що призвело до дефіциту основних товарів для населення. Рівень інфляції різко зріс: з 22,1 % у 1971 р. до 260,5 % у 1972 р. та досягнув 605,1 % у 1973 р. Це призвело до страйків, які очолили власники великого й середнього бізнесу [20].

Уряд С. Альєнде був сформований в умовах холодної війни та протистояння між капіталізмом і соціалізмом на всіх рівнях, що відображалось у значному впливі іноземних країн на чилійський політичний процес. Тоді як США активно підтримували опозицію, Куба підтримувала провладну коаліцію «Народна єдність». На парламентських виборах 1973 р. опозиція, об'єднана в Конфедерацію за демократію (альянс, утворений Християнсько-демократичною та Національною партіями), не отримала двох третіх голосів, необхідних для імпічменту президента. Правляча коаліція здобула 43 % голосів. У наступні місяці політична криза загострилася, що виразилося у збройному повстанні танкового полку чилійської армії проти уряду (ісп. El Tanquetazo) 29 червня 1973 р. та у провалі переговорів між урядом і опозицією в серпні цього ж року. 11 вересня 1973 р. уряд С. Альєнде було повалено внаслідок військового перевороту, очолюваного Збройними силами та карабінерами (поліцією) [20].

Політичні ефекти функціонування атипової президентської системи правління в Республіці Чилі в 1946–1964, 1970–1973 рр. відображені в еволюції політичних режимів. Таким чином, на підставі даних проєкту Polity, ми визначили типи політичних режимів, які функціонували в такі періоди: 1946–1963 рр. – відкрита анократія; 1964 р. – демократія; 1970–1972 рр. – демократія; 1973 р. – автократія (табл. 2).

Таблиця 2

Еволюція політичних режимів в атиповій президентській системі правління в Республіці Чилі (1946–1964, 1970–1973 рр.) [21]

Період	Президент	Система правління	Тип політичного режиму (згідно з методикою проєкту Polity)
1946–1952	Г. Гонсалес Відела	атиповий президенталізм	відкрита анократія (+2)
1952–1957	К. Ібаньєс дель Кампо	атиповий президенталізм	відкрита анократія (+2)
1958	К. Ібаньєс дель Кампо	атиповий президенталізм	відкрита анократія (+5)
1958–1963	Х. Алессандрі	атиповий президенталізм	відкрита анократія (+5)
1964	Х. Алессандрі	атиповий президенталізм	демократія (+6)
1970–1972	С. Альєнде	атиповий президенталізм	демократія (+6)
1973	С. Альєнде	атиповий президенталізм	автократія (–7)

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. У Республіці Чилі Національний Конгрес обирає президента з двох кандидатів, які за результатами всенародних виборів 1946, 1952, 1958 і 1970 рр. отримали найбільшу кількість голосів. У кожному із цих випадків парламент обирає кандидата з найбільшою кількістю голосів за результатами всенародного волевиявлення, що стало традицією. Таким чином, у Республіці Чилі в 1946–1964, 1970–1973 рр. функціонував атиповий президенталізм. Згідно

з методикою проекту Polity, визначено типи політичних режимів, які функціонували в такі періоди: 1946–1963 рр. – відкрита анократія; 1964 р. – демократія; 1970–1972 рр. – демократія; 1973 р. – автократія. Економічна політика уряду Г. Гонсалеса Відели призвела до таких результатів: інфляцію було взято під контроль, а державні доходи зросли. Упродовж 1955–1958 рр. за президентства К. Ібаньеса дель Кампо було реалізовано «Місію Кляйна-Сакса» під керівництвом групи американських експертів, які впровадили на практиці економічні заходи, спрямовані на вирішення проблеми високої інфляції в країні. Ці заходи передбачали заморожування заробітної плати та скасування контролю за цінами в деяких секторах економіки. Це спричинило сильний опір з боку робітничого руху, організованого в Єдиний профспілковий союз. Під час президентства Х. Алессандрі рівень інфляції знизився з 33 % у 1959 р. до 5,4 % у 1960 р. Уряду вдалося стабілізувати бюджет і запровадити ліберальну економічну політику, підтримуючи фіксований обмінний курс та відкривши ринок для імпорту. За президентства С. Альєнде рівень інфляції різко зріс: з 22,1 % у 1971 р. до 260,5 % у 1972 р. та досягнув 605,1 % у 1973 р. Це призвело до страйків, які очолили власники великого й середнього бізнесу. В подальших дослідженнях проаналізуємо політичні й економічні ефекти функціонування атипових систем правління в інших країнах.

Список використаної літератури

1. Valenzuela A. Latin America: Presidentialism in Crisis. *Journal of Democracy*. 1993. Vol. 4. No. 4. P. 3–16.
2. Valenzuela A. Latin American Presidencies Interrupted. *Journal of Democracy*. 2004. Vol. 15. No. 4. P. 5–19.
3. Linz J. Presidential or Parliamentary Democracy: Does It Make a Difference? *The Failure of Presidential Democracy: Comparative Perspectives* / edited by J. Linz, A. Valenzuela. Baltimore; London : Johns Hopkins University Press, 1994. P. 3–87.
4. Mayorga R. A. Presidencialismo parlamentizado y gobiernos de coalición en Bolivia. *Tipos de presidencialismo y coaliciones políticas en América Latina* / edited by J. Lanzaro. Buenos Aires : Clacso, 2001. P. 101–135. URL: <http://bibliotecavirtual.clacso.org.ar/ar/libros/lanzaro/mayorga.pdf> (Last accessed: 27.03.2026).
5. Mainwaring S. Presidentialism in Latin America. *Latin American Research Review*. 1990. Vol. 25. No. 1. P. 157–179.
6. Mainwaring S., Shugart M. S. Presidentialism and Democracy in Latin America. Cambridge : Cambridge University Press, 1997. 493 p.
7. Осадчук І. Політичні й економічні наслідки функціонування атипової президентської системи правління в Болівії (1982–2003 рр.). *Регіональні студії*. 2025. № 42. С. 116–122. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6170/2025.42.18>.
8. Осадчук І. Урядові кабінети в контексті функціонування атипової президентської системи правління в Аргентині у другій половині ХХ століття. *Politicus*. 2020. Вип. 6. С. 45–50. DOI: 10.24195/2414-9616.2020-6.8.
9. Осадчук І. Урядові кабінети в контексті функціонування атипової президентської системи правління в Болівії (1982–2003 роки). *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2020. Вип. 32. С. 136–144. DOI: 10.30970/PPS.2020.32.18.
10. Centellas M. From “Parliamentarized” to “Pure” Presidentialism: Bolivia after October 2003. *The Latin Americanist*. 2008. Vol. 52. No. 3. P. 5–30.
11. Cheibub J. A. Presidentialism, parliamentarism, and democracy. Cambridge : Cambridge University Press, 2007. 202 p.

12. Elgie R. The classification of democratic regime types: conceptual ambiguity and contestable assumptions. *European Journal of Political Research*. 1998. Vol. 33. No. 2. P. 219–238.
13. Литвин В., Романюк А. Концептуалізація і теоретична дистинкція понять «форма державного правління» та «система державного правління» у політичній науці. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Сер. 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2016. Вип. 20. С. 3–12.
14. Осадчук І., Литвин В. Еволюція типових й атипових систем правління у контексті «хвиль» дослідження республіканської форми правління. *Вісник Львівського університету. Серія філософсько-політологічні студії*. 2023. Вип. 49. С. 315–327.
15. Constitución política de la República de Chile de 1925. URL: <https://archivos.juridicas.unam.mx/www/bjv/libros/4/1641/10.pdf> (Last accessed: 27.03.2026).
16. Nohlen D. Elections in the Americas: A Data Handbook: Vol. II: South America. Oxford : Oxford University Press. 2005. 618 p.
17. Gabriel González Videla. Presidentes de la República de Chile. Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. URL: https://www.bcn.cl/historiapolitica/resenas_parlamentarias/wiki/Gabriel_Gonz%C3%A1lez_Videla (Last accessed: 27.03.2026).
18. Carlos Ibáñez del Campo. Presidentes de la República de Chile. Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. URL: https://www.bcn.cl/historiapolitica/resenas_parlamentarias/wiki/Carlos_Ib%C3%A1%C3%B1ez_del_Campo (Last accessed: 27.03.2026).
19. Jorge Alessandri Rodríguez. Presidentes de la República de Chile. Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. URL: https://www.bcn.cl/historiapolitica/resenas_parlamentarias/wiki/Jorge_Alessandri_Rodr%C3%ADguez (Last accessed: 27.03.2026).
20. Salvador Allende Gossens. Presidentes de la República de Chile. Biblioteca del Congreso Nacional de Chile. URL: https://www.bcn.cl/historiapolitica/resenas_biograficas/wiki/Salvador_Allende_Gossens (Last accessed: 27.03.2026).
21. Marshall M., Gurr T. Polity5 Project, Political Regime Characteristics and Transitions, 1800–2018. Center for Systemic Peace. 2020. URL: <http://www.systemicpeace.org/inscrdata.html> (Last accessed: 27.03.2026).

THE ATYPICAL PRESIDENTIAL SYSTEM OF GOVERNMENT IN THE REPUBLIC OF CHILE (1946–1964, 1970–1973): INSTITUTIONAL FEATURES, POLITICAL AND ECONOMIC EFFECTS OF ITS FUNCTIONING

Ihor Osadchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Faculty of Philosophy, Department of Political Science
1 Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0002-2666-1478>*

One of the research areas in the field of comparative analysis of republican systems of government is the study of both typical and atypical presidentialism. Neo-institutionalism and its various types and paradigms were chosen as the theoretical and methodological foundation of the study. Their combination made it possible to develop a comprehensive understanding of the typical or atypical nature of the presidential system based on an indicator such as the method of electing the president. The main method, which became an integral part of the study, is the method of comparative analysis. In this regard, the aim of the article is to identify the institutional features, as well as the political and economic effects of the functioning of the atypical presidential system of government in the Republic of Chile in 1946–1964 and 1970–1973.

To achieve this objective, the following tasks must be addressed: 1) define a typical presidential system of government; 2) examine the characteristics of the method of electing the president in the Republic of Chile during 1946–1964 and 1970–1973; 3) to identify the political and economic effects of the atypical presidential system of government in the Republic of Chile during the periods 1946–1964 and 1970–1973.

In the Republic of Chile, the National Congress elected the president from among the two candidates who received the highest number of votes in the general elections of 1946, 1952, 1958, and 1970. In each of these cases, the parliament elected the candidate with the highest number of votes based on the results of the popular vote, which became a tradition. Thus, an atypical presidential system functioned in the Republic of Chile during the periods of 1946–1964 and 1970–1973. According to the methodology of the Polity project, the following types of political regimes were identified as having existed during the following periods: 1946–1963 – open anocracy; 1964 – democracy; 1970–1972 – democracy; 1973 – autocracy. The economic policies of the cabinet of Gabriel González Videla reached the following results: inflation was brought under control, and cabinet revenues increased. During 1955–1958, under the presidency of Carlos Ibáñez del Campo, the Klein-Saks mission was implemented under the leadership of a group of U. S. experts who put into practice economic measures aimed at solving the problem of high inflation in the country. These measures included a wage freeze and the abolition of price controls in certain sectors of the economy. This led to strong resistance from the labor movement, organized under the United Trade Union. During the presidency of Jorge Alessandri, the inflation rate fell from 33% in 1959 to 5.4% in 1960. The cabinet managed to stabilize the budget and implement a liberal economic policy, maintaining a fixed exchange rate and opening the market to imports. During Salvador Allende's presidency, the inflation rate rose sharply: from 22.1% in 1971 to 260.5% in 1972, reaching 605.1% in 1973. This led to strikes led by owners of large and medium-sized businesses.

Key words: system of government, presidentialism, atypical presidentialism, president, National Congress, Republic of Chile.

Дата першого надходження статті до видання: 31.03.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 28.04.2026

Дата публікації (оприлюднення) статті: 29.05.2026